

DECA uudiskiri 05 – september 2026

Õppereis Tartusse

Tänavu mais toimunud DECA õppereisil Tartusse tutvusid projektipartnerid Tartu Regiooni Energiaagentuuri (TREA) eestvedamisel mitme inspireeriva praktikaga ning vahetasid kogemusi piirkondadevahelise õppimise toetamiseks.

JAAMAMÕISA. Linnaruumi uuendamine, kliimakindlus ja rohelisem elukeskkond linnaosa tasandil

Jaamamõisa linnaosa Tartus näitab, kuidas kliimakindlat linnaarendust saab edukalt rakendada just linnaosa tasandil. Kliimakindlus on lõimitud elukeskkonna, avaliku ruumi ja igapäevaelu kujundamisse, muutes kestlikkuse eesmärgid konkreetseteks linnaruumi lahendusteks.

Üksikute eraldiseivate lahenduste asemel lähtutakse Jaamamõisa terviklikust käsitlusest, kus hoonete renoveerimist, uusarendusi ja avalikku ruumi kavandatakse ühe linnalise tervikuna. Energiatõhusus ei piirdu üksikute hoonete energiatõhususega, vaid seda toetavad ka piirkonna ruumiline struktuur, hoonestustihedus, hoonete paiknemine ja roheline taristu. Nii muutub linnaruumi kujundamine oluliseks vahendiks keskkonnamõju vähendamisel ja elanike elukvaliteedi parandamisel.

Kliimamuutustega kohanemine on algusest peale osa piirkonna uuendamisest, et kliimakindlus kujundaks kogu linnaruumi arengut. Samal ajal taastatakse linnaloodust ja käsitletakse seda linna toimimise seisukohalt olulise taristu osana. Rohekoridorid, taimestik ja avalik ruum toetavad lisaks elurikkusele ja ökosüsteemiteenustele ka meeldivat mikrokliimat, atraktiivsemat elukeskkonda ja inimeste heaolu.

Jaamamõisa näitab, kuidas koordineeritud linnaruumi uuendamine võib tuua mitmekülgset kasu, ühendades energiatõhususe, kliimamuutustega kohanemise ja kvaliteetsema avaliku ruumi ühtseks tervikuks. vision.

RAADI: EESTI RAHVA MUUSEUM JA MÕISAPARK. Monumentaalne arhitektuur kohtub kliimakindla pargimaastikuga

Raadi Tartus on inspireeriv näide sellest, kuidas ajaloolise taustaga ala uuendamisel saab kujundada kliimakindlat linnaruumi. Piirkonnas asub 2016. aastal avatud Eesti Rahva Muuseum, mille rajamine muutis endise sõjaväelennuvälja elavaks kultuurikeskuseks, säilitades samal ajal paiga eripära.

Muuseum on olnud piirkonna linnaruumi uuendamise oluline käivitaja, näidates, et ambitsioonikas avalik arhitektuur saab edukalt ühendada kultuurilise väärtuse ja keskkonnanahoidliku lähenemise. Muuseumi ümbritsev maastik seob ajaloolise Raadi mõisapargi, Mälestuste välja ja ulatuslikud rohealad kliimamuutustega arvestavaks tervikuks, mis toetab nii looduskeskkonda kui ka kvaliteetse ja hästi toimiva avaliku ruumi kujunemist.

Looduspõhised lahendused on piirkonna kujundamisel kesksel kohal. Tiigid, ojad ja avatud veekogud moodustavad toimiva sademevee juhtimise võrgustiku, samal ajal kui kohalik taimestik, niidutaimed ning kased ja lepad on säilinud loodusliku suktsessiooni kaudu, selle asemel et need asendada tavapärase haljastusega. Selline lähenemine toetab elurikkust, parandab kliimamuutustega kohanemise võimekust ning loob atraktiivse ja omanäolise avaliku ruumi.

Sini-rohelise taristu, kultuuripärandi ja uuendusliku maastikukujunduse ühendamise kaudu näitab Raadi, kuidas kliimakindlus väljendub vees, taimestikus ja avalikus ruumis.

RAADI HARIDUSKESKUS. Uue ajastu hariduslinnak kliimakindla keskkonna osana

Raadi hariduskeskus toob kliimakindla lähenemise kaasaegsesse haridusarhitektuuri, ühendades sujuvalt nüüdisaegsed õpikeskkonnad ja õuesõppe. Uus kooli- ja lasteaialinnak näitab, kuidas haridusasutused saavad ühendada mängualad, haljastuse ja nutikad sademeveelahendused, vastates samal ajal tänapäevase õppekeskkonna kõrgetele nõuetele.

Linnaline keskkond ja veemajandus

Kiiresti arenevas äärelinna piirkonnas paiknev linnak ühendab puithooned ja välialad ühtseks tervikuks. See toimib nii õpikeskkonna kui ka avaliku ruumina, toetades sise- ja välisõppe pidevat seost. Lisaks on linnak osa Raadi piirkonna laiemast sademevee juhtimise lahendusest. Need uuenduslikud sademeveelahendused on otseselt seotud DECA hea praktikaga „Äärelinnapiirkondade sademevee juhtimise mudeli väljatöötamine“, mis on avaldatud Interreg Europe'i õppeplatvormil.

Kliimakindluse põhialused

Linnaku kujunduses on ühendatud nii kliimamuutustega kohanemise kui ka nende leevendamise lahendused, sealhulgas looduspõhine haljastus, vett läbilaskvad pinnad, rohelised katused ja päikeseelektrisüsteemid.

Kohanemine: ökoloogilised ja veeringega seotud protsessid on nähtavad kogu linnaku alal, muutes veemajanduse ja looduse igapäevase õppekeskkonna osaks.

Leevendamine: puitarhitektuur, energiatarbimise vähendamine, sisekliimalahendused ja taastuvenergia võimaldavad hooneid pikaajaliselt väiksema keskkonnamõjuga kasutada.

Kaasnevad hüved: kliimameetmed toetavad linnaku kasutamist kogukonna poolt, kvaliteetset sisekliimat ja kliimakindlamat keskkonda, muutes kooli eeskujuks tulevaste haridus- ja õpikeskkondade kujundamisel.

Edusammud poliitikainstrumentide täiustamisel

Interreg Europe'i programm aitab piirkondadel vahetada kogemusi ja häid praktikaid, et täiustada piirkondlikke poliitikainstrumente ehk poliitikaid, programme ja kavasid. Nende edasiarendamise eesmärk on muuta need tõhusamaks, kaasavamaks ja kestlikumaks. Piirkondadevahelise õppimise käigus on DECA partnerid saanud väärtuslikke teadmisi oma valitud poliitikainstrumentide edasiarendamiseks. Järgnevalt antakse ülevaade projekti esimese kahe aasta jooksul tehtud edusammudest.

Podravje Energia- ja Kliimaagentuur (ENERGAP, Sloveenia)

DECA projekti raames täiustab Maribori linn kliimamuutustega kohanemise meetmeid, ajakohastades oma kohalikku energia- ja kliimakava (LECP).

Viimastel kuudel on üle vaadatud olemasolevad meetmed ning kaardistatud peamised kliimaprobleemid, sealhulgas kuumalained, põuad, tugevad vihasajud, üleujutusrisk ja linna soojussaare efekt.

DECA projektis osalemine on andnud Maribori linnale väärtuslikke teadmisi paljudest inspireerivatest praktikatest, mida rakendatakse Euroopa linnades. Kliimamuutustega kohanemiseks tutvustati sedavõrd palju uuenduslikke lahendusi, et nende seast kohalike oludega sobivate lahenduste valimine ja ajakohastatavasse energia- ja kliimakavasse lõimimine kujunes omaette väljakutseks. Üheks paljulubavamaks lahenduseks on väikesed vihmaaiad ehk sademevett koguvad ja immutavad haljasalad, mis pakuvad lihtsat, tõhusat ja looduspõhist võimalust sademevee juhtimiseks, vähendades sademeveesüsteemide koormust ja parandades samal ajal linna mikrokliimat.

Vihmaaedade rajamine saab seega üheks oluliseks osaks Maribori energia- ja kliimakava edasiarendamisel. Lisaks kaalutakse teisi meetmeid, sealhulgas roheline taristu laiendamist, sademevee juhtimise parandamist, avaliku ruumi haljastamist ja avalike hoonete kliimakindluse suurendamist. Üldeesmärk on töötada välja praktilised ja rakendatavad lahendused, mis suurendavad Maribori vastupanuvõimet kliimamuutustele ning parandavad samal ajal elanike elukvaliteeti.

Masoovia Energiaagentuur (MAE, Poola)

DECA projektis käsitleb Masoovia Energiaagentuur poliitikainstrumentidena programmi Masoovia Euroopa fondid 2021–2027, eelkõige selle toetust kliimamuutustega kohanemise meetmetele. Kavandatav täiendus keskendub programmi rakendamise tugevdamisele, et tulevastes temaatilistes taotlusvoorudes arvestataks senisest paremini kliimamuutustega kohanemise prioriteetide, toetuskõlblikkuse põhimõtete ja sidusrühmade tagasisidega.

DECA raames on tehtud tihedat koostööd Varssavis asuva Masoovia vojevoodkonna marssali kantselei regionaalarengu ja Euroopa fondide osakonnaga, et selgitada välja, kuidas projekti käigus saadud õppetunde saaks arvesse võtta tulevastes FEM 2021–2027 taotlusvoorudes.

Tegevused on hõlmanud regulaarseid konsultatsioone, kavandatavate toetusmeetmete ettevalmistamise jälgimist ning partnerpiirkondades nähtud headel praktikatel põhinevate soovitude jagamist. Hiljutised arutelud korraldusasutusega kinnitasid, et tulevane toetus võib hõlmata ka vabatahtlike päästeüksustega seotud meetmeid, näiteks kohalike kogukondade vastupanuvõime suurendamist kliimariiskidele parema hädaolukordadele reageerimise suutlikkuse ja kaasaegse taristu kaudu.

Lisaks on koostöös vabatahtlike päästjate ühendusega alustatud vabatahtlike päästjate koolituskeskuse rajamise ettevalmistamist. Projekt on jõudmas ettevalmistusetappi ning taotlus on kavas esitada lähikuudel, millele järgnevad hankemenetlused ja projektidokumentatsiooni koostamine. Juulis on kavandatud kohtumine vabatahtlike päästjate ühenduse esindajatega, et koguda sidusrühmade tagasisidet, täpsustada kavandatud soovitusi ning toetada tulevaste kliimamuutustega kohanemise taotlusvoorude ettevalmistamist FEM 2021–2027 raames.

Tartu Regiooni Energiaagentuur (TREA, Eesti). Piirkondadevahelisest õppimisest praktiliste kliimamuutustega kohanemise meetmeteni Tartumaal

Tartumaa asub Lõuna-Eestis ning koosneb kaheksast omavalitsusest: Tartu linnast ja seitsmest seda ümbritsevast vallast. Maakonda läbib Emajõgi, mistõttu on sademevee juhtimine ja üleujutusriskidega toimetulek tugevate vihmasadude ning kõrge veetaseme korral oluline praktiline küsimus.

DECA projektis käsitletav poliitikainstrument on Tartumaa energia- ja kliimakava, mille eest vastutab Tartumaa Omavalitsuste Liit (TOL).

TREA toetab TOL-i ja omavalitsusi tehnilise nõu ja eksperditeadmisega. Praegune kava loob ühise raamistiku kliima- ja energiategevusteks, kuid kliimamuutustega kohanemist käsitletakse selles veel üsna üldisel tasandil. Kava uuendamisel on eesmärk lisada konkreetsemaid tegevusi inimesi ja taristut mõjutavate riskide vähendamiseks.

DECA raames on TREA ja TOL kasutanud kohalike sidusrühmade kohtumisi, et tuua kokku omavalitsused ja teised kohalikud osapooled, tutvustada DECA partnerpiirkondade näiteid ning vahetada omavalitsuste vahel kogemusi. Aruteludes on keskendunud praktiliste kliimamuutustega kohanemise meetmete kavasse lisamisele, mis on omavalitsuste jaoks olulised ning eeldavad koostööd maakonna tasandil.

Tartumaa arengustrateegia on maakonna peamine strateegiline raamistik ning ka selle uuendamine on kavandatud. Energia- ja kliimakava ajakohastamine tuleks siduda selle laiema protsessiga, samal ajal kui DECA keskendub eelkõige kliimamuutustega kohanemise osa tugevdamisele. Partnerpiirkondade kogemused aitavad seada selgemaid prioriteete ning anda praktilisemaid suuniseid sademevee juhtimise, üleujutusrisi ja kliimakindluse kohta.

Kronobergi lääni haldusasutus (Rootsi)

Kronobergi lääni haldusasutus tegeleb aktiivselt oma poliitikainstrumenti – piirkondliku kliimamuutustega kohanemise tegevuskava 2024–2028 – rakendamise ja edasiarendamisega. See on üks DECA projekti keskseid tegevusi piirkonnas. Tegevuskavas on kliimamuutustega kohanemise meetmed jagatud nelja valdkonda: juhtimine ja korraldus, ehitatud keskkond, vesi ning maapiirkonnad. Kava sisaldab nii lääni enda rakendatavaid meetmeid kui ka kohalikele omavalitsustele soovitatud tegevusi. DECA toel soovitakse arendada teadmisi, kaasata sidusrühmi ning toetada ja suunata kliimamuutustega kohanemise meetmete rakendamist.

Kronobergi kaheksa omavalitsust on DECA projekti sidusrühmad. Nendega tehakse tihedat koostööd ning regulaarselt korraldatakse nii veebikohtumisi kui ka kohtumisi kohapeal, et arendada ühist koostööd kliimamuutustega kohanemise valdkonnas.

Omavalitsuste esindajaid kaasatakse ka DECA õppereisidele ning pärast külastusi jagavad nad saadud teadmisi teiste sidusrühmadega. Lisaks toimub omavalitsustega töötubade sari, kus keskendutakse sellele, kuidas poliitikainstrumenti edasi arendada ja kliimamuutustega kohanemist paremini igapäevasesse töösse lõimida.

Seni on läbi vaadatud DECA projektis tutvustatud head praktikad, mis on seotud Kronobergi poliitikainstrumentiga, ning ühiselt on välja valitud need, millele edaspidi rohkem keskenduda. Järgmise sammuna süvendatakse teadmisi valitud headest praktikatest, et õppida partnerpiirkondade kogemustest ning kasutada saadud teadmisi oma poliitikainstrumenti täiustamisel.

Roermondi omavalitsus (Madalmaad)

Roermondi poliitikainstrumenti, terviklikku rohevisiooni, täiendatakse praegu DECA projektist saadud teadmiste põhjal. Projekti neljanda semestri õppereisil Oostendesse tutvuti inspireeriva hea praktikaga – Oostende rohevõrgustiku kavaga –, mis osutus Roermondi jaoks eriti huvipakkuvaks. Oostende kogemus ulatusliku ja sidusa rohestruktuuri kujundamisel andis väärtuslikke õppetunde Roermondi pikaajaliste ruumilise arengu ja ökoloogiliste eesmärkide kavandamiseks.

Viimastel kuudel on analüüsitud, kuidas sarnaseid põhimõtteid saaks rakendada Roermondi poliitikaraamistikus. Rohestruktuuri kava ja liikuvuskava ühine käsitlus näib loovat tugeva aluse sidusa rohevõrgustiku kujundamiseks linnas ja selle ümbruses.

Töö edasiarendamiseks valmistatakse ette teist õppereisi Oostendesse, seekord laiema omavalitsuse esindajate ringiga. See aitab täpsustada samme, mida on vaja hea praktika ülekandmiseks konkreetsetesse poliitikamuudatusesse. Seniste edusammude põhjal on tõenäoline, et projekti põhietapi lõpuks õnnestub poliitikainstrumenti osaliselt täiustada.

Oostende linn (Belgia)

Oostende kasutab DECA projekti selleks, et tugevdada oma kliimamuutustega kohanemise kava rakendamist. See poliitikainstrument toetab eesmärki kujundada aastaks 2050 linn, mis oleks vastupidavam üleujutustele, põuale ja kuumusele. Kava ühendab kliimamuutustega kohanemise, elurikkuse suurendamise ja looduspõhised lahendused ning seda toetab 2024–2030 tegevuskava, mis keskendub poliitikale, teadmistele, rakendamisele, kommunikatsioonile, partnerlustele ja seirele.

DECA raames on Oostende teinud edusamme kliimamuutustega kohanemise kava tegevuse 3.5 elluviimisel, mille eesmärk on muuta 2030. aastaks kümme koolihoovi rohelisemaks ja lapsesõbralikumaks. 2025. aastal lisati see tegevus linna uude mitmeaastasesse poliitikakavasse ning 2026. aastal sõlmiti koostööleping organisatsiooniga Regional Landscape Houtland & Polders, et toetada koole kogu haljastamise protsessi vältel. See hõlmab haljastusplaanide koostamist, õpilaste, õpetajate, lapsevanemate ja naabruskondade kaasamist, rahastusvõimaluste leidmist ning tegevuste elluviimise korraldamist.

Loodi valdkondadeülene projektirühm, koole kaasati infokohtumiste ja kohapealsete külastuste kaudu ning kuus algkooli on juba huvi üles näidanud. Kaks kooli liiguvad praegu elluviimise suunas:

Rohelised alad tähistavad kohti, kus on teoreetiline võimalus eemaldada kõvakatend, rajada nõvasid ja istutada puid

Art Academy at Sea, kus valmistatakse ette vihmaiaa pilootprojekti, ning Westdiep, mis sai rahastuse Flandria programmist „Nature in Your School“. Nende tegevuste kaudu aitab DECA Oostendel muuta kliimamuutustega kohanemise eesmärgid konkreetseteks ja nähtavateks lahendusteks, mis loovad lastele ja kohalikele kogukondadele rohelisema, jahedama ja kliimakindlama elukeskkonna.

Lissaboni omavalitsus (Portugal) – Lissaboni 2030. aasta kliimalinnaleping: kliimamuutustega kohanemise tugevdamine piirkondadevahelise õppimise kaudu

Lissaboni 2030. aasta kliimalinnaleping (CCC2030) on omavalitsuse peamine strateegiline poliitikainstrument, mis toetab üleminekut kliimaneutraalsuse ja suurema kliimakindluse suunas. See ühendab avaliku sektori asutusi, teadusasutusi, ettevõtteid, kodanikuühiskonna organisatsioone ja teisi sidusrühmi ühise visiooni ja tegevuskava elluviimiseks, et saavutada Lissaboni kliimaeesmärgid.

DECA projekti raames on Lissabon kasutanud piirkondadevahelisest õppimisest saadud teadmisi, et tugevdada CCC2030 kliimamuutustega kohanemise osa. Projekti jooksul osalesid linna erinevad teenistused ja peamised sidusrühmad sisemistel koordineerimiskohtumistel ning võimekuse arendamise tegevustes, mis käsitlesid kliimamuutustega kohanemist, juhtimist, kommunikatsiooni, sidusrühmade kaasamist ja linna kliimakindlust.

Need tegevused on toetanud kliimalinnalepingu käimasolevat ajakohastamist ning aidanud kujundada eri poliitikavaldkondade vahel terviklikumat lähenemist.

DECA oluline panus on olnud partnerpiirkondades tuvastatud headest praktikatest saadud teadmiste ülekandmine, eelkõige Roermondi „Green-blue revolution in schoolyards“ ja Oostende „Lijnbaanstraat“ näidetest. Nendest kogemustest saadud õppetunde on hinnatud ning need võetakse arvesse CCC2030 uuendamisel, eelkõige looduspõhiste lahenduste, linnaruumi jahutamise, sini-rohelise taristu ja kliimamuutustega arvestava avaliku ruumi kujundamise osas.

Treviso provints (Itaalia)

Silea omavalitsus osaleb DECA projektis assotsieerunud partnerina Treviso provintsi kaudu. Selle poliitikainstrument on säästva energia ja kliimameetmete tegevuskava (SECAP), mis on omavalitsuse strateegiline raamistik kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks pikaajaliste meetmete kaudu.

Kliimamuutuste leevendamisel on Silea eesmärk vähendada 2030. aastaks kogu omavalitsuse territooriumil CO₂ heidet 55%, parandades energiatõhusust ja suurendades taastuvenergia kasutamist. Kliimamuutustega kohanemisel soovib omavalitsus suurendada oma kliimakindlust, tegeledes peamiste väljakutsetega liikuvuse, energeetika, hoonete, veemajanduse ja keskkonna valdkonnas.

Silea üks peamisi prioriteete on suurendada SECAP-i tõhusust vahendina, mille abil võtta kliimamuutustega kohanemist paremini arvesse kohalikus planeerimises ja piirkonna juhtimises. Sama oluline on otsustajate kaasamine ja elanike teadlikkuse suurendamine kliimaga seotud küsimustes.

DECA projekti ja piirkondadevahelise õppimise kaudu saab Silea väärtuslikke teadmisi ja kogemusi teistelt projektipartneritelt. Eelkõige pakub Mariboris välja töötatud hea praktika „Urban Trees for the Future“ väärtuslikku eeskuju linnapuude ja linnahaljastuse kavandamise arendamiseks nii avalikel kui ka eramaadel ning aitab rohelise taristu kaudu kujundada sidusamat ökoloogilist võrgustikku.

Samal ajal aitavad Kronobergi „Guidelines for Sustainable Buildings“ täiustada juba käimasolevaid kohalikke algatusi, sealhulgas linnaökosüsteemide kava, mis on strateegiline planeerimisvahend kestliku linnaarengu edendamiseks ja keskkonnakvaliteedi parandamiseks.